
РОЗДІЛ 4 ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНОСТІ ДОШКІЛЬНИКІВ ТА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

УДК 373.3.016:81'243:159.954.3

Анікієнко К.В.

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ ЕЙДЕТИКИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

У статті розглядаються основні методи та прийоми ейдетики та шляхи розвитку креативності школярів у процесі вивчення іноземних мов за допомогою цієї інноваційної технології. Креативність нам потрібна не тільки для навчання, а й у повсякденному житті для досягнення успіху. Вивчення іноземних мов теж може відбуватися з розвитком творчого потенціалу учня. За таких умов дитина набагато легше зможе засвоїти іноземну мову, зможе не просто завчити нові слова та граматичні часи, а й розуміти цю інформацію, уявляти її та вміти нею користуватися. На заняттях з використанням методів та прийомів ейдетики діти вчать яскраво описувати об'єкти, працювати з відчуттями, аудіо шумами, давати веселі визначення, вигадувати неймовірні історії, "оживляти" слова, літери, цифри тощо.

Урок іноземної мови з використанням ейдетики – це урок творчості, радості та успіху.

Ключові слова: креативність, образне мислення, пам'ять, ейдетика, ейдетичний образ, іноземні мови, молодші школярі.

Сучасне життя, нормативні освітні документи вимагають розвивати творчий потенціал учнів. Креативність нам потрібна не тільки для навчання, а й для життя та успіху. Вивчення іноземних мов теж взаємопов'язане з розвитком творчого потенціалу учня. За таких умов дитина набагато легше зможе засвоїти іноземну мову, і не просто завчити нові слова та граматичні часи, а й розуміти цю інформацію, уявляти її та вміти нею користуватися.

Для цього нам знадобиться така інноваційна технологія як ейдетика. Ця технологія виникла недавно, але користувалися основними її методами та прийомами ще у стародавні часи [4]. Наприклад, знаменитий метод Цицерона, що полягає у запам'ятовуванні інформації шляхом пов'язування її частин (наприклад, вивчення нових слів, нової теми) з предметами навколишнього середовища, використовувався великим мислителем ще у I ст. до н. е. Ще давні греки вважали, що людина мислить ейдосами – образами, а втрата образів характеризує забування (стирання з пам'яті) [12].

Уперше про ейдетичні образи згадується у праці Віденського лікаря Урбанчика у 1907 р., які він називає "суб'єктивні наочні образи" [2]. Сам термін ейдетика був сформульований і озвучений німецьким психологом Е. Йеншем [1]. Глибоким вивченням і поширенням цієї технології займався видатний психолог О. Р. Лурія. Він поділив способи запам'ятовування на дві основні групи [3]:

1) мнемотехніка – механічне запам'ятовування інформації, базується на вербально-логічному мисленні;

2) ейдетика – образне запам'ятовування, базується на конкретно-уявному мисленню. Також у 20-30 рр. вивченням цієї технології займалися Л. Виготський, С. Рубінштейн, П. Блонський, О. Кро та ін. [7].

Ейдетика як інноваційна технологія набула великого розвитку завдяки І. Матюгіну. Він розробив 27 методів образного розвитку уяви та пам'яті, проаналізувавши та вивчивши накопичений людством досвід. Його методика допомогла багатьом учням оволодіти навчальним матеріалом без напруження і зайвих витрат часу [5]. В Україні важливий вклад у розвиток ейдетики як інноваційної технології зробив Є. В. Антошук, керівник "Української школи ейдетики", який у доступній та цікавій формі пояснив методи та прийоми ейдетики та навчив використовувати їх у навчанні та для запам'ятовування будь якої інформації [2].

Інформація завжди пов'язувалась з образами. Якщо ми чогось не знаємо, то кажемо: "Уявлення не маю!". Але коли ми намагаємося запам'ятати напружуючись, то, як правило, ми запам'ятовуємо ненадовго, спрацьовує механічна пам'ять. Саме правильно користуватися образною пам'яттю і вчить ейдетика. Образна пам'ять є довготривалою. Якщо ми спробуємо розфарбувати слово в своїй уяві, то нам буде набагато легше його згадати, ніж слово, яке ми механічно забурили.

Ейдетика – це усвідомлені уявлення. Технологія, яка дозволяє обробляти, зберігати та відтворювати велику кількість інформації шляхом застосування найбільш ефективних та перевірених протягом багатьох років прийомів запам'ятовування, заснованих на максимальному використанні образного типу інформації, називається *ейдотехнікою* [6].

Прийоми ейдотехніки засновані на кодуванні вчителем матеріалу уроку в символах та схемах, малюнках, віршах, казках тощо. Таку інформацію діти добре запам'ятовують, пропускаючи її через серце, емоції, темперамент.

Для розвитку креативності учнів у процесі вивчення іноземних мов використовуються такі методи і прийоми ейдетики [2]:

1) Послідовні асоціації "Ланцюжок"

Запам'ятати ряд слів, які не пов'язані між собою надзвичайно важко. За методикою ейдетики потрібно уявити образ кожного слова та уявно пов'язати з образом наступного, малюючи в уяві фантастичний мультик.

(У нас в кожного є дома a book-shelf. Ми підходимо до неї, відчиняємо, а звідти випливає пухнаста a cloud. На ній величезне a nest, в якому сидить a hourse. У нього на голові гарненький a hat. Зверху відкривається люк і вистрибує a football player. Він з усієї сили штовхає a kettle. У нього виростають wings, він плавно приземляється на a beach).

Цей метод можна використовувати на уроці іноземної мови на етапі роботи зі словниковими словами.

2) Метод "Піктограм".

Дуже часто дитині важко переказати текст, який складно уявити; виникає питання, як навчити писати переказ близько до тексту чи швидко і легко запам'ятовувати вірші.

Молодшим школярам досить складно утримувати уявний образ без його підкріплення. Тому необхідно використовувати графічне зображення поняття – метод піктограм. Цей прийом використовується для збагачення словникового запасу, розвитку мовної активності. Не обов'язково бути художником. Адже треба зобразити лише фрагмент потрібного предмета і головне пояснити це дітям. Піктограми подаємо чорно-білі. Відсутність кольору полегшує обробку інформації мозком.

3) Метод невербальних асоціацій

Передбачає використання різних побутових, природних та індустріальних шумів (створених вчителем чи аудіо записи) або дотикових поверхонь, що забезпечують включення у процес запам'ятовування тактильні відчуття [8].

Для роботи також потрібен набір карток, листівок або інших зображень, які потрібно запам'ятати.

Кожне заняття пропонується починати грою з шумами, під час якої діти, "оживляючи" картки, "вставляють" в них образ джерела шуму, створеного вчителем або відтворюваного з СД – диска. В результаті чого в їх уяві з'являється яскравий комплекс "звук + зображення". Потім, гортаючи листівки, "списують" назву шумів. Після цього по шумам, які знову звучать, згадують зображення, з якими конкретні шуми були пов'язані по волі їх фантазії [11].

Так само можна грати з дотиковими поверхнями, які потрібно пов'язати з картоккою, словом, що потрібно вивчити. Вчитель задає визначений темп гри, який максимально обмежує час на спілкування учнів один з одним, і кожного з самим собою, що дає змогу сприймати інформацію невербально (без проговорювання), акцентуючись на уявленнях [9].

Цей метод розвиває творче мислення учнів, допомагає легко і без напруження вивчити потрібну інформацію – нові ЛО, текст або вірш (попередньо виділивши ключові слова), ГС [10].

4) "Оживлення" цифр та чисел

В роботі з учнями доцільно використовувати *метод оживлення* – надання уявному образу властивості живої істоти [13]. Цей метод допомагає швидко запам'ятовувати букви, перетворивши їх на казкових героїв, цифри та геометричні фігури – на веселих чоловічків. Оживити можна будь-який предмет з навколишнього середовища, домалювавши йому очі, руки та ноги. Щоб навчити дітей швидко запам'ятовувати ряд цифр та їх назви, використовується метод оживлення і метод послідовних

асоціацій – створення за допомогою уяви і образного мислення ланцюжка асоціацій. Діти придумують мультфільм.

Цифри та числа треба розфарбувати уявою. Кожну цифру учень перетворює в образ, який вона йому нагадує. Є.В. Антошук пропонує наступні асоціації [2]:

- 1 – Буратіно (і будь-який казковий герой);
- 2 – лебідь (та будь-який птах);
- 3 – двогорбий верблюд (і всі екзотичні тварини);
- 4 – стілець догори ногами (і всі меблі);
- 5 – яблуко (фрукти);
- 6 – комп'ютерна мишка (і будь-яка техніка або посуд);
- 7 – прапорець (різного кольору);
- 8 – велосипед (і все, що з колесами);
- 9 – барабан (і будь-який музичний інструмент, або будь-яка риба);
- 0 – м'яч, бублик.

Головне при запам'ятовуванні чисел уявляти усіх дійових осіб живими змушувати їх у незвичайний спосіб спілкуватися між собою.

5) Метод Цицерона, або метод місць.

Доведено, що ми пригадуємо інформацію, пов'язуючи її з місцем виникнення. Навіть, коли ми щось забули, ми можемо повернутися на місце, де пам'ятали цю інформацію, і ви її згадаєте [15].

Метод місць базується на зорових асоціаціях: потрібно ясно уявити собі предмет, який необхідно запам'ятати, і поєднати його образ з образом певного місця, який легко "виймається" з пам'яті. Якщо з першого разу не вдалося запам'ятати, нічого страшного, для того, щоб добре навчитись запам'ятовувати, необхідно постійно тренуватись.

Щоб досконало оволодіти особистою пам'яттю він пропонує такі принципи [14]:

1. Нічого не намагатись запам'ятати, лише уявляти інформацію і "розфарбувати" її, придумуючи незвичайні функції, події, призначення, колір...

2. Не проговорювати інформацію навіть подумки.

3. Довіряти собі, не сумніватися в особистих можливостях тощо.

Використання ейдетики на уроках іноземної мови допоможе молодшим школярам легко оволодіти новим матеріалом та навчить їх творчо мислити та легко запам'ятовувати будь-яку інформацію.

Отже, ейдетичні здібності у школярів варто розвивати з першого класу, з перших днів навчання, оскільки такі здібності допоможуть їм краще і легше засвоювати навчальний матеріал, досягнути успіхів у дорослому житті.

На заняттях з використанням ейдотехніки діти вчать яскраво описувати об'єкти, працювати з відчуттями, аудіо шумами, давати веселі визначення, вигадувати неймовірні історії, "оживляти" слова, літери, цифри тощо. Урок іноземної мови з використанням ейдотехніки – це урок творчості, радості та успіху.

Використані джерела

1. Айзенварг Л.Г., Айзенварг М.Л. Эйдетика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://do100verno.com.ua/blog/tag/10>
2. Антошук Є.В. Швидка педагогічна допомога від "Української Школи Ейдетики". 8 уроків з техніки ефективного запам'ятовування будь-якої інформації. – Вінниця, 2002.
3. Беседіна А. Вплив методів і завдань ейдетики на розвиток особистості учня // Рідна школа. – 2009. – № 2 – 3. – С. 61 – 62.
4. Вашук С. Виховання стійкої позитивної мотивації навчальної діяльності в учнів [Текст] / С. Вашук // Директор школи. – 2008. – № 40 (жовтень). – С. 27-29.
5. Гайдаенко М. Эйдетика – удивительная реальность // Психолог. – 2011. – № 28 (июль).
6. Головацкая Н.Ф. Анализ поэтического текста с помощью эйдос-конспекта. 5–7-е классы [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://festival.1september.ru/articles/412223/>
7. Мажирина Н. Эйдетика. Мир другими глазами [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://clck.yandex.ru/redirect>
8. Мельниченко Виховання позитивної мотивації до навчання [Текст] : психологічний практикум для молодих учителів / О. Мельниченко // Психолог. – 2010. – № 7 (лютий). – С. 6 – 10.
9. Сущик Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів у процесі навчання / Сущик Л. // Початкова освіта, 1999. – №38. – С. 2.
10. Тимошенко І. Эйдетика [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.tip-top.sebastopol.ua/ru/tip-top/eidetika>
11. Уліщенко В. В. Метод ейдетики в інтерсуб'єктному навчання української літератури // Рідна школа. – 2011. – № 7. – С. 33 – 37.

12. Уліщенко В. В. Бачу серцем, споглядаю, мислю образами. Ейдетичні прийоми аналізу художнього тексту як ключ до ефективної суб'єкт-суб'єктної взаємодії під час вивчення української літератури // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях і колегіумах. – 2009. – № 5. – С. 28 – 39.
13. Харьковская Школа Эйдетики Анастасии Никитиной [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://eydetica.kh.ua/>
14. Эйдетика в современных технологиях обучения [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://neuch.org/interest/jejjdetika-v-sovremennykh-tehnologiyakh-obucheniya>
15. Эйдетика: до пяти и старше (Из газеты "Зеркало Недели") [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://bc-eydetica.narod2.ru/zerkalo_nedeli.html

Anikienko K.

CREATIVITY DEVELOPMENT IN PRIMARY SCHOOL CHILDREN BY MEANS OF EIDETICS IN THE PROCESS OF FOREIGN LANGUAGES LEARNING

The article is dedicated to the main methods and techniques of eidetic and the development of pupils' creativity through the learning of foreign languages while using this innovative technology.

Modern life and normative educational documents require to develop pupils' creative potential. Creativity helps us not only to study, but also to succeed in our life. The process of learning foreign languages can develop our creative and non-standard thinking. Under creative conditions a child can learn a foreign language easily, not only know the meaning of a lexical unit or grammatical structure, but can understand the information, imagine it and know how to use it. At the lessons children can study how to describe the objects brightly, work with feeling and emotions, audio sounds, create unbelievable stories and "vivify" words, letters, numbers under the conditions of using eidetic methods and techniques.

Teachers should develop pupils' eidetic abilities from the early age. These abilities can help children to remember any information quickly and easily, not to relieve tension while learning new material and can make them successful in their life. Modern school should provide conditions for pupils' creative development at the foreign language lessons.

The use of this new teaching technology at English elevates pupils' motivation of learning English and will help young learners to learn new words, grammar rules or to study new texts, poems, songs easily. Also it develops their creativity, teaches them how to think non-standard and to be successful.

Key words: *creativity, visual thinking, memory, eidetic, eidetic image, foreign languages, young learners.*

Стаття надійшла до редакції 11.04.2015